

Sosiaalityön ja nuorisotyön yhteistyö Tornion kaupungissa, helmenä tyttöalo Tirlittan
Seija Saalismaa, Kehittäjä-sosiaalityöntekijä, PaKaste ,Tornio

Taustaa yhteistyölle

PaKaste –hankkeen yhdeksi paikalliseksi kehittämistehtäväksi Torniossa päädyttiin ottamaan yhteistyön kehittäminen sosiaalityön ja nuorisotyön välille. Taustalla kehittämistehtävän valinnalla olivat lastensuojelulainmuutos vuonna 2008, joka toi myös nuorisotoimen ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Lisäksi lastensuojelun sosiaalityön välineet kohdata nuoria ja työskennellä heidän kanssaan koettiin vanhanaikaisiksi ja tehottomiksi. Perinteisestä koppisosaalityöstä haluttiin pyrkiä ulos ja jalkautua sinne missä nuoret ovat ja liikkuvat. Menetelmäosaamiseen haluttiin lisäksi vahvistusta.

Tornion kaupungin nuorisopalvelut pyrkii monipuolisten palvelujensa avulla edistämään lasten ja nuorten hyvinvointia sekä lisäämään heidän vaikuttamismahdollisuuksiaan. Erilaista toimintaa järjestetään nuorten vapaa-aikana ja usein yhteistyössä muiden nuorten kanssa toimivien tahojen kanssa. Tornio on aktiivinen myös kansainvälisessä nuorisotoiminnassa. Nuorisotyö on erinomainen osoitus ennaltaehkäisevästä lastensuojelusta peruspalveluissa.

Nuorisotyön ja sosiaalityön yhteistyö Torniossa oli vähäistä, mutta tarvetta ja innokkuutta sitä kehittää oli heti hankkeen alusta asti molemmilla osapuolilla paljon. Kehittäjä- sosiaalityöntekijä aloitti nuorisotiloilla käynnit nuorisotoimen ehdotuksesta lähes heti hankkeen alussa. Nuorisotilatyön tarkoituksena oli jalkauttaa sosiaalityötä sekä pyrkiä kohtaamaan nuoria heidän omilla areenoillaan. Selkeä havainto nuorisotiloilta oli, että tiloilla ei käy juurikaan tyttöjä. Perinteinen nuorisotilatyö ei tavoita tyttöjä, vaan 90% nuorisotiloilla kävijöistä on poikia. Tyttöille oli järjestetty muutamia kohdennettuja teemailtoja, tyttöjeniltoja, jolloin tyttöjä oli parhaimmillaan tullut paikalle jopa 40 kappaletta. Tästä pystyttiin päättelemään, että mikäli tyttöille olisi tarjota kohdennettua toimintaa, heidät mukaan saataisiin.

Nuorisotilatyö

Kehittäjä-sosiaalityöntekijä on käynyt hankkeen alusta saakka 3 /09 joulukuuhun 2010 saakka Tornion kaupungin kahdella nuorisotilalla. Käyntikertoja on ollut välillä kerran viikossa, välillä harvemmin tilanteen mukaan.

Torniossa toimii kaksi nuorisotilaa, Nuorkka Putaan kaupunginosassa ja Messi Kivirannan kaupunginosassa. Tiloilla voi käydä 13 vuotta täyttäneet ja sitä vanhemmat nuoret. Messi on auki ke-to klo 17-21 ja Nuorkka ke-to klo 17-21 sekä pe-la klo 17-23. Tiloilla on mahdollisuus pelata erilaisia pelejä; pingistä, biljardia, pleikkaria, sählyä, jne. Näiden tiimoilta tiloilla järjestetään myös erilaisia cupeja. Tiloilta löytyy lisäksi runsaasti erilaisia lautapelejä, joita nuoret keskenään tai ohjaajien kanssa voivat pelata. Tilalla voi halutessaan tavata tuttuja vaikka jutustelun merkeissä ilman, että pelailee mitään ja nauttia näinkin vapaa-ajasta. Lisäksi nuoret ovat hyvin innokkaita erilaisista tietokilpailuista, joita aina aika ajoin kehittäjä-sosiaalityöntekijä nuorille piti karkkipalkintojen saattamana. Tietokilpailujen aihealueet liittyivät usein nuorisotyöhön, sosiaalityöhön, lastensuojeluun tai elämänhallintaan yleensä sekä nuoria kiinnostaviin ja koskettaviin aihealueisiin.

Nuorisotila Messistä löytyy erikoisuutena kiipeilyseinä jossa on useita sopivia kiipeilyreittejä niin aloittelijoille kuin kokeneemmallekin kiipeilijälle. Messissä on lisäksi bändeille kaksi harjoittelutilaa. Nuorkan spesiaalina voidaan mainita kokkikerho, joka pyörii aina torstaisin ja johon nuoret ovat innokkaita osallistumaan.

Nuorisotiloilla toimii nuorisoklubi, johon liittyminen on vapaa-ehtoista pientä maksua vastaa. Sen kautta nuori saa erilaisia etuja esimerkiksi omat klubi-illat, alennuksia reissuista, tapahtumista, jne. Tiloilta löytyy myös kanttiini, josta voi edullisesti ostaa naposteltavaa. Kehittäjä-sosiaalityöntekijä hoiti myös ajoittain kanttiinia tiloilla ollessaan. Näin tutustuminen nuoriin oli luonnollista ja sosiaalityöntekijän ammatillisuuden takaa nuori pystyi kohtaamaan myös aivan tavallisen aikuisen.

Tornion kaupungin nuorisotoimen toiminta-ajatuksena on pyrkiä palvelujensa avulla edistämään lasten ja nuorten hyvinvointia sekä lisäämään heidän vaikuttamismahdollisuuksiaan. Nuorisotoimin järjestää erilaista toimintaa nuorten vapaa-aikana ja usein toiminta järjestetään yhteistyössä muiden nuorten kanssa toimivien tahojen kanssa. Sosiaalityön lastensuojelun asiakkaat ovat usein nuoria, jotka käyvät myös tiloilla tai käyttävät muita nuorisotoimen palveluita. Siksi yhteistyö on luonnollista ja lähes välttämätöntä.

Tirlittan

Nuorisotilatyö Torniossa kuten monella muullakaan paikkakunnalla ei tavoita tyttöjä. Tytöt kuitenkin kaipaavat vapaa-ajalleen kokoontumispaikkoja ja toimintaa. Nuorisotiloilla Torniossa on järjestetty aika-ajoin tyttöjen iltoja, jolloin paikalle on saatu jopa kymmeniä tyttöjä. Ajatus tyttötyöstä onkin kytenyt nuorisotyöntekijöiden mielissä jo vuosia, mutta vasta vuonna 2010 ajatukset alkoivat päästä konkretiaan sosiaalityön ja nuorisotyön yhteistyönkehittämisen myötä.

Nuorisotoimen esimies ja kolme nuorisotyöntekijää, seurakunnan nuorisotyöntekijä sekä Posken kehittäjä-sosiaalityöntekijä kävivät huhtikuussa 2010 tutustumassa Oulun tyttöjen taloon. Oulun tyttötalo oli aloittanut toimintansa hankkeena ja vakinaistanut toimintansa tarpeen selkiytymisen myötä. Tyttötalo toimi Oulun Setlementti ry:n alaisuudessa ja oli tavallaan rekisteröity tavaramerkki.

Toukokuussa 2010 Tornion sosiaalitoimen henkilöstö teki kehittämismatkan Helsinkiin. Yhtenä tutustumiskohteena oli Helsingin Tyttöjen Talo. Tyttötalo toiminta on alun perin alkanut Helsingistä ja Helsingin tyttötalokin toimi Setlementti ry:n alaisuudessa.

Molemmissa, niin Oulun kuin Helsinginkin tyttötalossa toiminta oli monipuolista ja suosittua. Kohderyhminä tyttöjentaloissa olivat 12-28 vuotiaat seudun tytöt ja nuoret Toimintamuotoina ovat avoin toiminta, jossa tytöt voivat tulla tiloille viettämään aikaa ja keskustelemaan aikuisen ihmisen kanssa. Erilaiset ryhmät olivat niin ikään suosittuja tyttötyön muotoja, niin vertais- kuin harrasteryhmätkin. Läksyparkki auttaa tyttöjä läksyntekoon liittyvissä asioissa. Maahanmuuttajille on Tyttötaloissa omia monikulttuurisia, toiminnallisia ja vertaistuellisia ryhmiä. Työtä tyttötaloissa

tehdään yksilötyönä, keskustellen ja läsnä ollen elämän eri tilanteissa. Tyttöaloilta on mahdollista saada seksuaalikasvatusta ja neuvontaa sekä tyttöalo järjestää erilaisia tapahtumia ja teemapäiviä. Myös verkostotyö, koulutus ja konsultointi kuuluvat Tyttöalojen toiminta- ja palvelukonseptiin. Tyttöjen talolla tytöt voivat olla omana itsenään, pohtia omaa tulevaisuuttaan ja itseään koskevia asioita luottamuksellisesti ja avoimesti. Tärkeä toimintaa johtava ajatus on, että jokainen on arvokas juuri sellaisenaan kun on.

Tyttöjen taloa alettiin konkreettisesti pystyttää keväällä 2010, tarkoituksena saada ovet auki jo elokuussa 2010. Sopivaa kiinteistöä ei tyttötoiminnalle löytynyt, vuokratilastoja ei olisi saanut syntyä. Viimein kuitenkin syyskuussa 2010 Tornion kaupungin sosiaali- ja terveystalokunta myöntyi 130 euron vuokratilastoille, joilla saatiin vuokrattua erittäin hyvältä paikalta maakuntamuseon rakennuksesta kolmen huoneen ja keittiön kokonaisuus tyttötoiminnan toteuttamiselle.

Puitteet tyttöaloille on saatu erittäin viihtyisiksi ja kauniiksi pitkälle lahjoituksin, talkootyön ja tyttöjen ja naisten oman kädenjäljen, innostuksen ja luovuuden kautta. Myös osallisuuden näkökulma tulee toteutetuksi kun asiakkaat itse osallistuvat tilojen suunnitteluun ja toteutukseen. Jo pelkästään sen avulla osallisuuden ja yhteisöllisyydenkin teemat tulevat toteutetuiksi. Aikataulullisesti tyttöalo laitettiin pystyyn kuukaudessa ja nimi talolle syntyi nuorisosihteerin unessa ja se oli kaikkien mieleen: Tirlittan, talo tytöille. "Kaikella muotoa", kuten Tirlittanin motto vanhassa tarinassa oli.

Tirlittan vietti avajaisiaan marraskuun puolella välillä 2010. Paikalle saatiin runsaasti nuoria, sekä aikuisempaa väkeä. Lehdistö ja media muutoinkin huomioi avajaiset suurin otsikoin ja tapahtuma sai hyvin julkisuutta. Tirlittan oli esillä kaikissa paikallislehdissä, radiossa ja paikalliskanavalla televisiossa.

Tirlittan on avoinna maanantaisin, tiistaisin ja torstaisin. Maanantaista vastaa seurakunta, tiistaista sosiaalitoimi ja torstaista nuorisotoimi. Joulunalustaika oli aika tavalla paitsi joulupainotteinen, myös talon sisustamista ja tyttöjen näköiseksi tekemistä jatkettiin. Joululoman ennen talossa kävi noin viisi tyttö per ilta. Alkuvuoteen suunniteltiin mainoskampanjaa kouluille. Vaikka mainostamiseen olikin postereiden ja julisteiden tekemisellä panostettu jo marraskuussa, jäi mainosaika todella lyhyeksi. Siksi kävijämäärä ei aluksi ollut kovin suuri, avajaisten suosiosta huolimatta.

Tammikuussa 2011 kävijämäärä tuplaantui. Kouluille tiedottamiseen panostettiin ja jokainen taho kantoi edelleen panoksensa. Tirlittaniin oli muodostunut alkuvuoden aikana vakiokävijäporukka ja aina vähitellen mukaan tuli uusiakin tyttöjä. Vakiokävijöistä toisen porukan muodostivat täysi-ikäisyyden kahta puolta olevat tytöt, jotka eivät kaivanneet ohjattua toimintaa vaan halusivat käydä Tirlittanissa tapaamassa toisiaan, pelaamassa ja juttelemassa, lukemassa lehtiä. Toisen vakiokävijäporukan muodostivat 12-13 vuotiaat tytöt, jotka tekivät mielellään ihan kaikkea ohjattua toimintaa: leipoivat, valokuvasivat, askartelivat, yms. Helmikuussa tiistaisin alkoi

Tirlittanin toiminnasta vastaamaan myös muut sosiaalitoimiston sosiaalityöntekijät kuin vain kehittäjä-sosiaalityöntekijä. Tarkoituksenaan oli ja on kuitenkin, että toiminnasta saadaan pysyvä Tornion kaupunkiin.

Koulujen opo-tunnit

Nuorisotyöntekijät toivat yhteistyö alusta alkaen esiin lastensuojelun roolin väärentymää nuorten keskuudessa. Myös koulutoimen toive oli lastensuojelun esittäytyminen koululla. Niinpä nuorisotyöntekijän ja sosiaalityöntekijän työparilla kierrettiin syksyn 2009 ja kevään 2010 aikana kaikki Tornion seitsemännet ja kahdeksannet luokat. Materiaaliksi oli laadittu powerpoint esitys nuorisotyöstä ja sen toiminnoista, samoin lastensuojelusta. Oppilaat esittivät runsaasti kysymyksiä ja vastaanotto oli muutoinkin hyvää. Toisen yläasteen rehtori esittikin kierrosta myös tulevan vuoden seitsemänsille luokille. Tämä kuitenkin jäi ajan puutteen vuoksi toteuttamatta.

Reppu-katupäivystäjien koulutus

Tornion kaupungissa toimii nuorisotoimen koordinoima vapaaehtoisten muodostama Reppu-katupäivystystoiminta. Reppu päivystäjät ovat saaneet katupäivystykseen lyhyen koulutuksen ja toimivat päivystäjinä viikonloppuisin ja ennalta vilkkaiksi katsottuina aikoina, kuten koulujen päättymis- ja alkamisajankohtina.

Nuorisotoimen ja lastensuojelun yhteistyön kehittämisen myötä ja yhteistyön tiivistyessä myös Reppu-toimintaan ulotettiin yhteistyötä sosiaalitoimen, nuorisotoimen ja poliisin kesken. Erityisesti pyrittiin kohdentamaan yhteistyötä koulujen alku- ja loppuviikonlopuille, uudenvuodenaattoon ja vappuun. Kehittäjä-sosiaalityöntekijä osallistui Reppu-katupäivystäjien kouluttamiseen, tuoden mukanaan lastensuojelun ja poliisiyhteistyön osuuden. Myös poliisi saatiin yhteistyön myötä mukaan kouluttamaan katupäivystäjiä.

Muu yhteistyö

Tornion kaupungin nuorisotoimi vastaa kaupungin tuottamasta lasten aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnasta. Iltapäiväkerhot tarjoavat lapselle turvallisen paikan viettää aikaa koulun jälkeen vanhempien ollessa töissä tai opiskelemassa. Toiminta on ohjattua ja valvottua vapaa-ajan viettoa turvallisten aikuisten seurassa. Monipuolinen toiminta, lapsen yksilöllinen huomioiminen ja liikunnallisuus ovat vahvuuksia joita toiminnassa painotetaan. Iltapäivätoiminnan tavoitteena on:

- lapsen kasvun ja oppimisen tukeminen
- kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen

- turvallisen yhteisön tarjoaminen lapselle
- mahdollisuuden tarjoaminen sosiaalisten taitojen kehittämiseen ja myönteiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten lasten kanssa
- kehittävän ja virkistävän tekemisen tarjoaminen ja myönteisten harrastustenedistäminen
- osallisuuden tukeminen
- levon ja rauhallisen ilmapiirin tarjoaminen.

Iltapäiväkerhojen ohjelmaan kuuluvat joka päivä leikit, pelit ja ulkoilu. Lisäksi tehdään retkiä, harjoitetaan käden taitoja ja muuta luovaa toimintaa. Lapsella on mahdollisuus myös läksyjen tekemiseen iltapäiväkerhossa. Toiminta on tarkoitettu peruskoulujen 1-2 luokkalaisille sekä erityisopetuksen vuosiluokkien 3-9 oppilaille.

Kehittäjä-sosiaalityöntekijä on käynyt nuorisotoimen pyynnöstä ja kutsumana kahteen kertaan *kouluttamassa iltapäiväkerho-ohjaajia* lastensuojelulaista ja sen soveltamisesta sekä ilmoitusvelvollisuudesta. Koulutuspäivistä jälkimmäisen kehittäjä-sosiaalityöntekijä toteutti yhdessä seudullisen erityissosiaalityöntekijän kanssa. Tämän siksi, koska erityissosiaalityöntekijä on erityisesti perehtynyt lasten pahoinpitely, kaltoinkohtelu ja seksuaalisen hyväksikäytön kysymyksiin ja näistä oli toivottu tietoa iltapäiväkerho-ohjaajille. Koulutuspäivät olivat onnistuneita ja niitä toivottiin jatkossakin pidettävän. Tilaisuudet olivat paitsi hyvin informatiivisia niin myös hyvin keskustelevia.

Tornion nuorisotoimella on Nivavaarassa, Tornion ja Ylitornion rajalla olemassa leirikeskus, joka tarjoaa oivalliset puitteet retkeilyyn, luonnossa oleskeluun ja leirinpitoon. Eri järjestöille ja koululuokille keskuksella on paljon annettavaa. Nivavaaran käyttö sosiaalityön ja nuorisotyön yhteistyökuvioissa jäi puheen tasolle, suunnitelmissa oli esimerkiksi *yhteinen koulutus ja virkistäytymispäivä*.

Tornion nuorisotoimi tekee loistavaa sosiaalista nuorisotyötä. Sosiaalisen nuorisotyön päätehtävä on ennaltaehkäisevä päihdetyö sekä nuorille tarpeellisen ja heidän haluamansa tiedon hankinta ja välittäminen. Nuori saa yksilöllistä tukea ja ohjausta omien valmiuksiensa ja mahdollisuuksiensa vahvistamisessa sekä tietoa erilaisista palveluista.

Vuonna 1992 Tornioon perustettiin moniammatillinen päihdetyöryhmä Info, jonka edustajiin kuuluvat edustajat a-klinikalta, koulu-, sosiaali-, ja nuorisotoimesta, kouluterveydenhuollosta, terveystaloudesta, seurakunnasta, tullista ja poliisista. Info-ryhmän tehtävänä on seurata paikallista päihdetilannetta ja tiedottaa siitä esimerkiksi vanhempainilloissa. Lisäksi tehtävänä on vastata kunnassa päihdestrategian toteuttamisesta, seurannasta ja arvioinnista sekä tehdä ennalta ehkäisevää päihdetyötä ja päihteitä koskevia aloitteita paikallis-, alue-, ja valtionhallinnossa. Yhteistyön kehittämisen myötä sosiaalityön rooli infossa on lisääntynyt ja kehittäjä-

sosiaalityöntekijä on osallistunut aktiivisesti Info-ryhmän toimintaan ja ollut mukana muun muassa valtakunnallisilla 112-päivillä Kauppakeskus Rajalla.

Nuorisotyöntekijän työparius lastensuojelun sosiaalityössä oli "muiden toimintojen" yksi tavoiteltava asia, mutta se jäi vielä omalta kohdaltani toteuttamatta.

Tämä raportti on suppea yhteenveto erittäin antoisasta ja tuottoisasta ja mielestäni vaikuttavasta yhteistyön kehittämisestä Tornion nuorisotoimen ja sosiaalitoimen lastensuojelun kesken.

Luettavaksi suosittelen Suvi Raitakarin ja Elina Vironkankaan toimittamaa teosta " Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät. Puheenvuoroja asiantuntijuudesta, käytännöistä ja kohtaamisista".